

A PÉNZÜGYMINISZTERIUM AZ EMBERMENTÉSÉRT

Az embermentés munkájából az újabb korban dicséretes buzgósággal vette ki a részét a pénzügyminisztérium is. Ez az áldozatkészség azonban természetesen inkább közvetett módon nyilvánulhat meg, mert a pénzügyminisztérium valamennyi miniszteri tárca kiadásának fedezetéről gondoskodik s így végeredményben az államnak minden anyagi áldozatot jelentő karitatív tevékenységének is a pénzügyminisztérium adja meg az alapját. Maga a pénzügyminisztérium emellett külön is áldoz jelentős összegeket filantrópikus célokra és a maga keretén belül is gondos ügyszeretettel tart fenn jótékony hivatásu intézményeket.

Az alábbiakban ezeket a speciálisan pénzügyminisztériumi tevékenységeket soroljuk fel:

BÁNYAKAPITÁNYSÁGI ALAPOK

A pénzügyminisztérium egyik legrégebbi jótékonyági intézménye a bányakapitányság, bírságpénzletétek és alapok.

A bányakapitányságok által a bányatulajdonosok által kirótt pénzbírságok és a megszünt társapénztárak alapmaradványai kerülnek ide. Ezt az alapot 1854-től 1890. évig a bányakapitányságok, azóta pedig a központi állampénztár kezelték.

Az alapból kapnak esetenként segílyt a reászorult bányamunkások, valamint azoknak özvegyei és árvái.

Az alap vagyona állampapírokba és Magyar Pénzügyi Szindikátus-papírba volt fektetve. Készpénzvagyona 250 pengő, amely összeg a befolyó bírságpénzekkel állandóan növekszik.

ADÓHIVATALI TISZTVISELŐK EGYESÜLETE

A Magyar Királyi Adóhivatali Tisztviselők Országos Egyesülete a belügyminisztérium 58.290/19-12. V. a. szám alatt láttamozott alapszabályai alapján alakult, hogy az adóhivatali tisztviselőket egyesítse, avégből, hogy a hazafias és kartársi érzést ápolják, általános és szakbeli tudásukat fejlesszék és jóléti intézmények alkotásával a maguk és családtagjaik erkölcsi és anyagi boldogulását előmozdítsák.

Az Egyesület e célból létesítette a gyermeknevelési alapot, hogy az országban a középiskolákkal nem rendelkező állomáshelyeken szolgáló tisztviselők gyermekeinek iskoláztatását megkönnyítse. Ennek lehetővé tételére megindult a gyűjtés és pedig az alapszabályok értelmében önadóztatás, jótékony adományok, az Egyesület vagyonfeleslege és ennek kamatjöveldelme útján. Ezekhez járultak az Egyesület alapító és pártoló tagsági díjai is, amelyek kizárólag ezt az alapot illetik.

A segílyezés eddig készpénzben történt.

Ez a gyűjtés tette lehetővé, hogy 1928-ban az Egyesület megvásárolta Budapesten, a II. kerületben, a Várfook-utca 10. szám alatti házat s annak vételárát részben ki is fizette. E ház a maga egészében egy internátus céljait fogja szolgálni, mihelyt a lakók onnan kitele-

píthetők lesznek. Eddig két lakás üresedett meg s e lakások berendezése folyamatban van. 1929. évi február hó 1-én már néhány főiskolai hallgató részére nyújt otthont, azonkívül Budapestén megforduló tagjai részére az Egyesület itt szállást is biztosít.

A házvétellel kapcsolatosan az Egyesület adminisztrációja is megfelelő helyiséget nyert s ezzel egyidejűleg az Egyesület jóléti intézményeinek bővítését is megkezdte. Megalakult a M. Kir. Adóhivatali Tisztviselők Önségélyző Egyesülete, amely célul tűzte ki tagjainak elhalálozása esetén a hátramaradottaknak temetkezési segéllyel való ellátását. E jóléti intézmény alapszabályai ezidőszerint jóváhagyás végett a m. kir. belügyminisztériumnál vannak.

A PÉNZÜGYŐRSÉG JÓLÉTI INTÉZMÉNYEI

A *Budapesti M. Kir. Pénzügyőrök Társasköre* kebelében is vannak kisebb jelentőségű jóléti intézmények, u. m.: önhibájukon kívül szűkölködő helyzetbe jutott pénzügyőrök segélyezése, *átutazó* pénzügyőrök részére vendégszoba fenntartása, könyvtár, olvasóterem és egyéb kisebb karitatív intézmények, továbbá szakoktatás.

A DOHÁNYJÖVEDÉK BETEGSÉGI BIZTOSÍTÓ INTÉZETE

Az 1907. évi XIX. törvénycikkben előirt kötelező betegségi biztosítást a m. kir. dohányjövédék körében 1927. évi december hó 31-éig bezárólag az Országos Tisztviselői Betegségélyző Alap, az Országos Munkás Biztosító Pénztár és 11 dohánygyári betegségyelő pénztár látta el, mely utóbbiak azonban taglétszámuk csekély voltánál fogva létjogosultságukat csaknem teljesen elveszítették és épp ezért a népjóléti és munkaügyi miniszter e pénztárakat feloszlatta, de megengedte, hogy a m. kir. dohányjövédék a kötelező betegségi biztosítást saját körében, önállóan teljesíthesse az 1927. évi XXI. törvénycikk 93. szakasza alapján.

Így a m. kir. Dohányjövédék Országos Betegségi Biztosító Intézete meg is alakult, tagjainak betegségi biztosítását 1928. évi január hó 1-től kezdődőleg önállóan teljesíti.

Az intézet önkormányzati alapon működik, önkormányzati szervei a közgyűlés és választmány, működési területe az egész országban működő összes dohányjövédéki hivatalokra terjed ki. A biztosított tagok átlagos létszáma 14.540 tag, akik közül a munkáslétszámbeliek, tekintve, hogy betegség tartama alatt táppénzben is részesülnek, átlagos napibérüknek 3%-át, a havi illetményben részesülők pedig, akik betegségük tartama alatt táppénzben nem részesülnek, javadalmazásuknak 2%-át fizetik betegségi biztosítási járulék fejében, míg a kincstár a járulékhöz ugyanezen százalékos arányban járul hozzá.

Az intézet elnöke a m. kir. dohányjövédék mindenkori központi igazgatója, aki mellett két alelnök működik.

Az ügykezelést, amennyiben az az önkormányzati szervek hatáskörébe nem tartozik, a m. kir. dohányjövédék, mint munkaadó saját közegeivel és saját költségén intézi.

Az ügyvitelt ellátó személyzet élén az ügyvezető áll, aki az intézet ügyeiben a személyzet főnöke. Úgy az ügyvezetőt, mint az intézet egyéb személyzetét is a dohányjövédéki központi igazgató jelöli ki.

Az intézet orvosi karának létszáma egy központi főorvosból, 11 dohánygyári főorvosból, 81 kezelő (kül) orvosból és 15 szakorvosból áll, a bakteriológiai vizsgálatok elvégzésére pedig két vizsgálati laboratórium áll rendelkezésre.

A betegségi biztosításra kötelezett tagok:

1. a m. királyi dohányjövedék tényleges szolgálatában álló alkalmazottai és munkásai;

2. a m. kir. dohányjövedék szolgálatából nyugállományba helyezett alkalmazottak és munkások, valamint a m. kir. dohányjövedék alkalmazottainak nyugellátásban részesülő özvegyei és szülőtlen, vagy a szülőtlenekkel egy tekintet alá eső árvái, továbbá mindazok, akik dohányjövedéki szolgálat alapján a nyugellátással egy tekintet alá eső, más ellátásban (kegydíj, baleseti járadék) részesülnek.

Az intézet a tagoknak és azok hozzátartozóinak betegség, szülés és halál esetében is az 1927. évi XXI. törvénycikk 30. §-ában meghatározott segélyeket nyújtja és e célból a budapesti és a vidéki dohánygyárakban is megfelelő rendelőket tart fenn s azokban a járóelő betegeket az intézeti főorvosok kezelik, míg a fekvőbetegeket az egyes dohányjövedéki hivataloknál működő kezelőorvosok gyógyítják.

A Budapesti Bábaképző Intézet kebelében működő intézmények sorában az egri és szegedi m. kir. dohánygyáraknál az 1916., illetve 1923. évben a modern követelményeknek megfelelő napközi csecsemőotthonok létesültek, melyekben a munkaidő tartama alatt 20–20 csecsemő szakszerű gondozásban részesül, a szülők pedig gyermekeiknek célirányos táplálása tekintetében orvosi utasítást kapnak és felvilágosításokat nyernek.

Külön kórházzal vagy üdülőteleppel az intézet egyelőre ugyan még nem rendelkezik, de megállapodás létesült a m. kir. posta Betegségi Biztosító Intézete által kibérelt Vörös Kereszt Erzsébet Kórházzal, hogy az intézeti tagok a kórházban a DOBII terhére kedvező ellátásban részesüljenek, nemkülönben szó van a tüdőbeteg intézeti tagoknak szanatóriumokban való gyógykezeléséről is.

Az intézet első üzletévében, 1928 január 1-től 1928. évi december 31-éig a következő segélyeket fizette ki:

A járulékbévételek.			
Táppénzek	174.574 P 27 f		23.43%
Orvosi díjak	128.864 „ 27 „		15.08 „
Szülésznői díjak	12.437 „ 86 „		1.46 „
Gyógyszertári költségek	111.296 „ 33 „		13.02 „
Kórházi ápolási díjak	53.732 „ 29 „		6.29 „
Gyógyfürdő költségek	5.930 „ 69 „		0.69 „
Gyógyászati segédeszközök	8.439 „ 94 „		0.99 „
Anyasági segély	2.136 „ 19 „		0.25 „
Terhességi segély	52.739 „ 80 „		6.17 „
Gyermekágyi segély	76.104 „ 50 „		8.91 „
Szoptatási segély	22.049 „ 56 „		2.58 „
Temetési segély	16.022 „ 63 „		1.87 „
Szállítási költségek	3.545 „ 83 „		0.41 „

Mindezek a kedvező eredmények és az egyébként tett tapasztalatok egyaránt igazolják az intézet életképességét, egyúttal pedig alapos reményt nyújtanak arra, hogy az intézet már a közel jövőben egyes szociális intézmények létesítésére is képes lesz.

A WEKERLE-ÁLLAMI MUNKÁSTELEP

A Wekerle-állami munkástelepet a kincstár a Budapest székesfővárosban és környékén állami költségen létesítendő munkásházakról szóló 1908. évi XXIX. törvénycikk alapján az állami és más üzemek munkásai esetleg alkalmazottai lakásszükségletének kielégítésére létesítette.

Az államkincstár Kispest város területén vett meg egy 470.000 négyzetöl (mintegy 290 hold) kiterjedésű ingatlant. Ezt a mintegy 1.5 kilométer oldalhosszúságú, négyzet alakú területet olyképen osztották fel, hogy átlósírányban két 26 méter széles út és egy ugyancsak 26 méter széles körút létesült, amely széles utakon kívül a forgalom sűrűségéhez képest még 6, 12, 15 és 20 méter széles közök és utak épültek. A terület középrészén egy 11.500 négyzetöl nagyságú park van. Az összes utakat és tereket befásították. Az utak és terek összes területe az ingatlannak mintegy 30%-ára rúg. Az egyes háztelkek olyan méretűek, hogy minden lakásra 60–80 négyzetöl telekrész esik. Ebből 40–60 négyzetöl a kert- és udvarterület. A telkek száma 1.050. A telep egész területén elültetett utcai sorfák és gyümölcsfák száma mintegy 32.000 darab. A telepnek külön mézshomoktégla gyára is van.

A telepnek Csepel községben önálló és Kispest és Pesterzsébet r. t. városok vízszükségletét is biztosító vízműve van, amely napi 9.000 köbméter vizet termel. El van látva a telep rendszeres eső- és szennyvíz csatornázással mintegy 60 kilométer hosszban, továbbá köz- és az- összes lakásokba bevezetett magánvillamosvilágítási berendezéssel. Tervbe van véve a villamosvasutaknak a telepre való bevezetése, illetve annak a budapesti villamosvasúti hálózattal történő összeköttetése.

A Wekerle-telepen felépült 1.091 lakóépület 60 különböző típus szerint. Az épületek közül 306 emeletes, a többi 785 földszintes. A lakásoknak száma 4.753, az üzlethelyiségnek pedig 84. A lakásoknak mintegy 90%-a kétszobás, mintegy 8%-a háromszobás és mintegy 2%-a háromszobásnál nagyobb és egyéb lakás. A földszintes épületek két-, illetve négylakásosak, az emeletes épületek 6, 8, illetve 12 lakásosak. A Fő-téri 14 kétemeletes épületben átlag egyenkint 30 kisebb, üzemi tisztviselők elhelyezésére szolgáló túlnyomóan szintén-kétszobás lakás épült.

A kétszobás munkáslakások átlagos évi bére 320 pengő, a háromszobás lakásoké 440 pengő.

A már említett közműveken, valamint a lakásokon kívül a telepen mindazok a közintézmények és középületek is létesítettek, amelyekre egy ilyen mintegy 25.000 lakosú városnak szüksége van, u. m. templomok, iskolák, óvodák, posta, sporttelep, piactér stb. Tervbevetettek továbbá egy munkáskaszinónak, népfürdőnek, kórháznak felépítését is.

A telepnek igazgatását a pénzügyminisztérium főfelügyelete alatt az e célból szervezett telepi gondnokság végzi.

Az 1928/29. évi költségvetésben előirányzott rendes kiadások összege 559.520 pengő, a bevételeké pedig 1.892.000 pengő, vagyis a bevételi többlet 1,232.480 pengő, ami a befektetett tőke mintegy 2%-os jövedelmezőségének felel meg. Megjegyzendő, hogy a lakbérek ezidőszertint a békebeli lakbérek 85%-át teszik ki, úgy hogy 100%-os lakbér esetén, valamint az egyéb bevételek emelkedését is figyelembe véve, a telepi bevételek a befektetett tőkének mintegy 3.4%-át fogják biztosítani. Ez a jövedelem a telep létesítésére vonatkozó törvényben szociális szempontból előírt maximális 4%-on még alul marad.

SOPRONI FŐISKOLAI INTERNÁTUSOK

A soproni m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola internátusának célja a szegénysorsú, kifogástalan magaviseletű és szorgalmas hallgatóknak időnkint megállapított, mérsékelt díj mellett lakással, fűtéssel való ellátása. A főiskolai internátusnak jelenleg 13 szobája van, melyek közül 1 szoba az internátus felügyelőjének lakása, 12 szoba pedig a szegénysorsú, arra érdemes hallgatók lakhelyéül szolgál. A 12 szobában 51 hallgató találhat elhelyezést és pedig oly elrendezéssel, hogy a kisebb szobákban 2-3 idősebb évfolyamú hallgató lakik, a nagyobb szobákban pedig a bentlakásért folyamodók száma szerint 4-7 alacsonyabb évfolyamú hallgató.

A Szt. Imre Collegium Glattfelder Gyula csanádi püspök kezdeményezésére az 1928. évben Sopronban 60 növendéket befogadó főiskolai internátust létesített. Az internátusnak létesítési költségeihez a pénzügyi kormány 210.000 pengővel, míg Sopron városa ingyen telek adományozásával járult hozzá.

FŐISKOLAI ÖSZTÖNDÍJAK

A főiskolán a szegénysorsú és kiváló előmenetelű hallgatóknak támogatására 16 (8 bányászati, illetve kohászati és 8 erdészeti) állami ösztöndíj és az 1927. évi XIV. törvénycikkben foglaltaknak megfelelőleg, a közszolgálati alkalmazottak jó előmenetelű gyermekei részére 4 tanulmányi ösztöndíj van rendszeresítve. Ezekon kívül van még a Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t. által létesített 1200 pengős ösztöndíjalapítvány, amelynek kamatait minden évben egy arra rászorult, érdemes hallgató élvezi.

KOMLÓI BÁNYATÁRSPÉNZTÁR

A komlói társpengztár feladata a betegsegélyezés, a szülési, gyermekágyi és temetkezési segélyezés, a balesetbiztosítás, valamint munkaképtelenség esetén a nyugbérrel való ellátás. A betegsegélyezés magában foglalja az orvosi segélyt, az ingyenes gyógyszereket és sebészeti eszközöket, nemkülönbén szükség esetén a kórházi ápolást. A társpengztár minden tagnak betegsége tartamára kórpénz címén élelmezési segélyt is nyújt, amely a napi kereset 60-75%-át teszi ki. A szülészeti gyógykezelés ingyenes, a gyermekágyi segély 12 héten át naponként 80 fillértől 6 pengőig terjedhet. Temetkezési segélyben részesül minden elhalt tag, elhalt nyugbéres illetve nyugbérezett özvegy hozzátartozója. Amennyiben a munkást baleset éri, munkaképessége csökkenésének százalékban kifejezett arányában baleseti járadékban részesül, amelynek összege havi 22 pengőtől havi 110 pengőig terjedhet. A társpengztári tag nyugbérigénye a teljes munkaképtelenség következtében áll be. A nyugbér a szolgálati idő arányában állapítatik meg és annak összege 19 pengő 20 fillértől 110 pengőig terjed.

SZÁMVEVŐK OTTHONA

Számvevők otthonának a székháza Budapesten, a VIII. kerületi Mária-utca 22. szám alatt van. A Számvevők Otthonát a Számvevőségi Tisztviselők Országos Egyesülete, évekig tartó szorgos munkásság után, 1928. évben alapította, az egyesület tagjai, valamint ezek közreműködése és buzgólkodása folytán a vármegyék, járások, városok és községek, továbbá egyesek által önként nyújtott adományokból, melyhez hozzájárult még egyes minisztériumok adománya is.

A Számvevők Otthonának feladata és célja:

1. az egyesület részére állandó társashelyiséget biztosítani;
2. a vidéken lakó, de gyógykezelés vagy egyéb dolgaik elintézése végett Budapestre felránduló egyesületi tagok részére olcsó lakás biztosítása;
3. a vidéken lakó egyesületi tagok Budapesten főiskolát látogató gyermekeinek – kellő felügyelet mellett – lakás nyújtása és méltányos esetekben segélyezése;
4. az egyesület anyagi viszonyainak megerősödése után orvosi rendelő (ambulancia) berendezése, hol a reászoruló tagok ingyenes gyógykezelésben részesülhetnek.

A Számvevők Otthonával kapcsolatban létesült „Számvevőségi és Egyéb Tisztviselők Segélyegyesülete” is, mely csekély havi díj fizetése ellenében minden elhalt tag után, hátramaradottja részére 800 pengő temetési segélyt ad. Ezenkívül reászoruló tagjai részére igen előnyös kamat mellett kölcsönt folyósít, a sorscsapás által nyomorba sújtott tagok támogatására pedig segélyt engedélyez.